

Heinrich Heine
Die Harzreise

Reclam

Die Harzreise

Heinrich Heine

Download now

Read Online ➞

Die Harzreise

Heinrich Heine

Die Harzreise Heinrich Heine

"Ich will viel reisen und viel sehen. Das befördert die Poetry..." Diesen Gedanken im Kopf macht sich der junge Heine im Herbst 1824 auf die Reise quer durch den Harz. Vier Wochen lang wandert er von Göttingen über Goslar und den Brocken bis nach Ilsenburg und wieder zurück. 1826 veröffentlicht er in seinem ersten "Reisebild" eine Beschreibung dieser Harzreise und schafft mit dem Werk den literarischen Durchbruch. Auf meisterliche Weise vermischt Heine die Beschreibung der Natur mit satirischer Gesellschaftskritik. Heiter humoristisch setzt er sich mit den aktuellen politischen und literarischen Verhältnissen in Deutschland auseinander. Unnachahmlich erzählt er spöttisch und feinsinnig von den elementaren Dingen des Lebens: von Essen und Trinken, Frauen und Politik und von seinen Befindlichkeiten als Dichter - alles wird von seiner Feder kommentiert.

Die Harzreise Details

Date : Published September 28th 1986 by Reclam, Ditzingen (first published 1824)

ISBN : 9783150022214

Author : Heinrich Heine

Format : Paperback 96 pages

Genre : European Literature, German Literature, Classics, Poetry, Travel, Nonfiction, Literature, 19th Century

 [Download Die Harzreise ...pdf](#)

 [Read Online Die Harzreise ...pdf](#)

Download and Read Free Online Die Harzreise Heinrich Heine

From Reader Review Die Harzreise for online ebook

James Violand says

This is terrible. Heine has a wit but applies it too frequently until it becomes insulting. Not every paragraph deserves a witticism, yet he persists. If that were not bad enough, he may be the instigator of the “stream of consciousness” movement that plagued the world for over a century giving us trite observations meant to impress with brilliance but only shows a ludicrous egoism. Why should anyone care? The writer is only concerned with showing his shiny penny while proclaiming it a brilliant diamond in order to fool the ignorant. Half way through the book, I gave up. I cannot endure such foolishness.

Ashley says

I genuinely enjoy reading Heinrich Heine's work. It can be insightful. It can be wickedly funny. It can reveal things about him that, with even a general background knowledge of his life (and I don't claim to have a knowledge any deeper than that), become more interesting than they first appeared. A reader who dislikes the style of the era may not much enjoy his prose, but I do enjoy it. It makes me think, and it makes me laugh, and it gives me a glimpse at the writer and his world.

That said, although the selections made by the translator/editor do provide an interesting look at the trajectory of Heine's life, writing style (in prose, at least) and view of the world.. they otherwise seem rather arbitrary. Perhaps I just didn't notice it, but there didn't seem to be a lot more that went into the selections than picking a few examples of similar length to one another that were then put chronologically.

I have some reservations about the translation as well, but will reserve too strong of judgment on that until I've brushed up my German enough to read some of this in the original. It's by no means a bad translation, but I wasn't thrilled with it--and I have a distinct feeling that it's because Robertson chose to use a theory of translation that isn't a favorite of mine. But that is rather an issue of personal preference.

Jan-Maat says

Oh.

I have read this several times, but only this time paid attention to the beginning of the second section in which Heine confesses that the Harzreise is and remains a fragment (p.56). That maybe is the point, it is a fragment from a fragmented life, a record of a few days on the edge of one fragment before starting on the next. With so many fragments there are a lot of edges and Heine is as a result a liminal figure. He is steeped in the Romantic, but frequently has his tongue in his cheek about it, something he hasn't quite outgrown, yet at the same time he bulges out of it, dangerously stressing the seams.

In this fragment he takes a walking tour from Göttingen, and heads in a north-eastly direction uphill to Goslar (via several mines (view spoiler)), then he turns sharply uphill, climbing the Brocken (1142 meters above sea level more or less), well in truth he walks, it is not strictly necessary to climb. There he overnights with an excitable crowd of tourist-students before heading back down the valley of the Ilse river and seeing

the Ilse stone, a couple of paragraphs further and the fragment is over.

The prose is interspersed with poetry, the prose describing the people he meets on the way the staircases of tree branches that carry him up hill, the tight dark silver mines, where each narrow ladder leads to a narrow tunnel and a narrower ladder down to a narrower corridor switches between the evocative and the jokey. The jokes are so thick on the pages that you sense a desperate reaching for humour.

Heine writes of the university town of Göttingen that it is pretty and pleases one most once you have your back to it (p.6), he had gone there to study law and had just dropped out. One fragment of his life is closing, in the next he will convert to Protestantism in pursuit of a job and a career that he won't get in Prussia, in between he will attempt to clear his head by taking a walking tour through the hill country of the Harz while the Goddess of Justice pursues him in his dreams (or at least she ought to if life was truly as well structured as literature can be).

This all takes place in the 1820s. It is an odd time. There are already several tourist guides to the region, but plainly all these tourists are on foot, and probably nearly all of them are students. The Harz lies between the university towns of Göttingen and Halle whose students in addition to the guide books may well have been inspired by Goethe's Faust which features the Brocken in the witches Walpurgis night celebrations. The students that Heine meets on top of the Brocken appear to span the Germany speaking world from the Swiss Alps to the Baltic coast, just as Heine both participates and contributes towards the 'staycation' as nationalist self-discovery through publishing this fragment - he would also go on to discover the north sea, which although it had been sloshing backwards and forwards, fished in and sailed over, for thousands of years, it had also as a potential destination beating with poetry upon the sandy shores been largely ignored.

Heine's creativity I feel was all about the discovery of the everyday, here the boots thrown over board (out of his pack), the oriental fantasy that we know as coffee, the daydreams and nightmares of everyday life.

Nihils says

Passend zu meiner derzeitigen - und hoffentlich noch lange anhaltenden - Begeisterung für Wanderungen im Harzgebirge, versuche ich mich freilich auch mit entsprechender Literatur einzudecken. Die Empfindung mystischer Naturromantik wird ungleich intensiviert, wenn man die verschiedenen Monumente, Sehenswürdigkeiten, Berge, Flüsse und Orte nicht nur persönlich aufsucht, sondern zudem auch über sie liest.

Da darf Heine's *Harzreise* freilich nicht fehlen! Dieser Reisebericht des "letzten Dichters der Romantik" thematisiert jedoch nicht vorrangig den Harz als Gebirge, Ökosystem oder Platz mystischer Waldeinsamkeit. Heine beschreibt viel mehr Begegnungen mit Personen während seiner Wanderungen oder verliert sich in sympathisch spöttelnden Gesellschaftsbetrachtungen. Für den Leser des 21. Jahrhunderts geraten diese nicht selten gar satirischen Auswüchse allerdings zu einem ziemlichen Kraftakt. Denn weder hat man im Normalfall besonders viel Ahnung vom Gesellschaftsbild des frühen 19. Jahrhunderts, noch weiß man die damals gängigen Celebrities auswendig, wer mit wem, was der oder die gemacht hat, usw. Ein gutes Stück müsste man *Die Harzreise* parallel zu einem entsprechenden Geschichtsbuch lesen, um sie denn in Gänze zu verstehen.

Richtiggehend großartig, wenn freilich auch etwas kitschig, sind jedoch Heine's Naturbeschreibungen. Diese, wenn auch eher rar gesät, machen dieses Journal hin und wieder zu einem wahren Genuss - und Garanten für

neu aufkeimende Wanderlust.

Eine Kostprobe gefällig:

Es ist unbeschreibbar, mit welcher Fröhlichkeit, Naivetät und Anmut die Ilse sich hinunter stürzt über die abenteuerlich gebildeten Felsstücke, die sie in ihrem Laufe findet, so daß das Wasser hier wild empor zischt oder schäumend überläuft, dort aus allerlei Steinspalten, wie aus vollen Gießkannen, in reinen Bögen sich ergießt, und unten wieder über die kleinen Steine hintrippelt, wie ein munteres Mädchen. Ja, die Sage ist wahr, die Ilse ist eine Prinzessin, die lachend und blühend den Berg hinabläuft. Wie blinkt im Sonnenschein ihr weißes Schaumgewand! Wie flattern im Winde ihre silbernen Busenbänder! Wie funkeln und blitzen ihre Diamanten! Die hohen Buchen stehen dabei gleich ernsten Vätern, die verstohlen lächelnd dem Mutwillen des lieblichen Kindes zusehen; die weißen Birken bewegen sich tantenhaft vergnügt, und doch zugleich ängstlich über die gewagten Sprünge; der stolze Eichbaum schaut drein wie ein verdrießlicher Oheim, der das schöne Wetter bezahlen soll; die Vöglein in den Lüften jubeln ihren Beifall, die Blumen am Ufer flüstern zärtlich: O, nimm uns mit, nimm uns mit, lieb' Schwesterchen! — aber das lustige Mädchen springt unaufhaltsam weiter, und plötzlich ergreift sie den träumenden Dichter, und es strömt auf mich herab ein Blumenregen von klingenden Strahlen und strahlenden Klängen, und die Sinne vergehen mir vor lauter Herrlichkeit, und ich höre nur noch die flötensüße Stimme [...]

Anima says

"Today is the first of May. Spring is flooding the earth like a sea of life, the white foam of flowers hangs on the trees, a warm, translucent mist spreads everywhere. In the town the window-panes of the houses are gleaming joyfully, the sparrows are again building their nests in the eaves, people are walking along the street and wondering why the air so affects them and why they feel so strange; brightly-clad girls from Vierlanden are carrying bunches of violets; the orphan children, with their little blue jackets and their dear illegitimate faces, march in procession along the Jungfernstieg and are as happy as though they were going to regain their fathers today;

...

It is the first of May, and I am thinking of you, beautiful Ilse – or should I call you Agnes, since you like this name best? – I am thinking of you, and I would like to see you again running down the mountain and shining as you go. Most of all, though, I would like to stand in the valley below and catch you in my arms. It is a fine day! Everywhere I see green, the colour of hope. Everywhere, like lovely miracles, the flowers are blossoming, and my heart is ready to blossom again. This heart too is a flower, a very strange one.

...

and I myself should like to dissolve into sweet atoms, into the uncreated divinity; what will happen when night falls, and the stars appear in the sky, 'the unhappy stars, that can tell you —'

It is the first of May, today the meanest shop-boy has the right to be sentimental, and would you deny it to the poet?"

Book two

"I am speaking of idealism and materialism. Since these two doctrines, especially in France, are known as Spiritualism and Sensualism, and since I am using these two terms in different senses, I must forestall confusion by discussing the above expressions in more detail.

Ever since the earliest times there have been two contrary views about the nature of human thought, that is, about the ultimate grounds of intellectual cognition, about the origin of ideas.

Some say that we obtain our ideas only from outside, and that our minds are only empty containers in which the perceptions swallowed by the senses undergo transmutation, rather as the food we have eaten does in our stomachs. To use a better image, these people regard the mind as a tabula rasa or clean slate on which experience later writes something new every day, according to fixed rules.

The others, those who take the contrary view, say that ideas are innate in people, that the human mind is the ideas' original residence, and that the external world, experience, and the mediation of the senses only enable us to realize what was already in our minds; they only arouse the ideas that are sleeping there.

The first of these views has been called sensualism, or sometimes empiricism; the other has been called spiritualism, or sometimes rationalism."

Laurent says

Onderhoudend en geestig reisverslag van een über-romantische wandeltocht dwars door de Harz, van Göttingen tot Weimar, die de 26-jarige Heine maakte in 1824. De vrolijke verteltrant, de spitante ironie en de laatdunkende beschrijvingen van de Duitse burgermentaliteit zijn heerlijk; het fragmentarische vertellen, de onvertaalde Duitse gedichten en het verouderde taalgebruik werken dan weer op de leeszenen.

Met een interessant (en uitgebreid) nawoord van Heine-kenner Martin van Amerongen - echtgenoot van de vertaalster Anneke Woudstra - die de reis dunnetjes overdeed - zij het met de wagen, naar eigen zeggen omdat hij het 14-delige volledige werk van Heine diende mee te sleuren! Van Amerongen biedt tot slot ook een interessante 'poging' tot bibliografie aan.

Paolo D'Amelio says

Le scritture di viaggio si compongono di una geografia immaginaria: il paesaggio è letto attraverso gli occhi dello scrittore, occhi deformanti, occhi che interrogano retoricamente, che già colgono in quelle case e in quei cieli le risposte che vogliono trovare. Se il paesaggio è malleabile e non può non esserlo dal momento che con questi occhi lo vediamo e non possiamo fare altrimenti, gli incontri no. L'incontro con l'Altro spesso è la vera forza motrice del viaggio: l'inaspettato, quella traiettoria che non ci aspettavamo di incrociare e che porta nuove prospettive da riporre nella nostra valigia. Se dovessi scegliere un compagno di viaggio per la mia prossima meta, forse sceglierei proprio uno come Heinrich Heine, qualcuno che sappia conciliare una visione del mondo del tutto parziale e definita con la casualità dell'incontro. Perché viaggiare è aprirsi a questa possibilità, e non solo, è aprirsi alla natura.

Il "Viaggio nello Harz" (Marsilio, 215 pp., Euro 14) è la breccia che si rompe nel tempio della poesia, è la scrittura poetica, nei contenuti, che si apre alla varietà della prosa. Heine è alla ricerca della sua voce mondana e questo ne fa un testo plurimo, dove più stili, più codici convivono insieme e si danno il cambio. Una possibilità di lettura del reale e dell'umano è quella parodica: Heine si trova a suo agio e vi veicola quel gusto per il particolare che sa farsi poi spunto per tratteggiare un quadro generale. Così i tanti tipi che ci scorrono davanti (il professore razionalista, lo studente malato di nazionalismo, i novelli giovani Werther etc.) ci rimangono nel cuore nelle loro pose plastiche, nel gesto che li immortala sulla pagina, come il dottor

Saul Ascher, spettro che razionalisticamente nega se stesso, pur di mantenersi fedele al verbo kantiano:

harz« “[...] La ragione, dico io, la ragione!”. E lo spettro si inoltrò in un’analisi della medesima: citò la Critica della ragion pura di Kant, parte II, primo paragrafo, libro 2, terzo capoverso – la distinzione fra fenomeni e noumeni; costruì quindi la fede problematica negli spettri; pose un sillogismo sopra l’altro e concluse con la dimostrazione sillogica: gli spettri non esistono, in modo assoluto».

E poi c’è la voce romantica, quella che ci aspetteremmo da Heine, poeta romantico che le antologie e le storie della letteratura pongono in rivalità con Goethe:

«[...] Fra le mie ciglia brillavano perle preziose, come sui prati della valle. La rugiada mattutina dell’amore mi inumidiva le guance; gli abeti fruscianti mi capivano spalancando e agitando i loro rami, come i muti che manifestano a gesti la loro gioia».

Il “Viaggio nello Harz” alla fine più che un viaggio verso l’altopiano tedesco è il viaggio interiore di un autore alla ricerca della sua voce, di un poeta alla ricerca della umanizzazione della natura o della naturalizzazione dell’umano; è quello il viaggio che appaga in tutto e per tutto:

«Si prova un senso d’infinito appagamento quando il mondo esteriore dei fenomeni si salda al nostro mondo interiore e gli alberi verdi, i pensieri, i canti degli uccelli, la malinconia, l’azzurro del cielo, i ricordi e l’odore dell’erba si intrecciano in sinuosi arabeschi»

[scritta per <http://sharadaweb.wordpress.com>]

Edward says

Introduction & Notes

Note on the Text

Further Reading

Table of Dates

- The Harz Journey
- Ideas: The Book of Le Grand
- The Town of Lucca
- Differing Conceptions of History
- On the History of Religion and Philosophy in Germany
- Memoirs

Notes

Wortlichter says

Heinrich Heine nimmt uns mit auf seine Harzreise und hält dabei kein Blatt vor den Mund. Wir starten in Göttingen und folgen dann Heine über den Brocken bis nach Weimar. Dabei begegnen wir nicht nur allerlei Menschen und Ortschaften, sondern bekommen auch einen Einblick, was Heine von Ihnen hält. Sein Blick

ist detailreich, kritisch und ironisch. Er nimmt alle Städte und Dörfer aufs Korn, hat aber viel für die Natur übrig. Mit romantischen Blick und scharfer Schreibfeder, erleben wir die Harzreise als Reisebericht der besonderen Sorte. Leicht und locker baut Heine auch immer wieder Gedichte in den fließenden Text ein.

Neben scharfer Kritik an Städten und Zeitgenossen, hat Heine aber auch den Blick für das Besondere und Romantische. So schreibt er wundervolle Naturbeobachtungen oder besucht die Bergleute, die seinen großen Respekt bekommen.

Heines geistige Haltung und teilweise abwertender Schreibstil, war ein Ergebnis der Umstände, unter denen Heine sich befand. Da er Jude war und zu dieser Zeit die Juden in Deutschland bereits starker Diskriminierung ausgesetzt waren, fühlte er sich nie wirklich zu Hause in Deutschland.

Heine wuchs in relativ guten Umständen auf und hatte später auch einen sehr reichen Onkel, der ihn unterstützte. Eine Arbeit im Tuchhandel war ihm in die Wiege gelegt, allerdings hatte Heine wenig Interesse daran. Er versuchte sich an einer Universitätskarriere in der Rechtswissenschaft und besuchte auch die Literaturvorlesungen von Schlegel, welche ihn sehr prägten. Als Jude kam er jedoch als Jurist weder an der Universität noch in anderen hohen Position unter und als ihm diese Karriere verwehrt blieb, beschloss er sein Geld als Schriftsteller zu verdienen. Dies war für einen Zeitgenossen wie ihn, eine sehr ungewöhnliche Berufswahl und sicher auch ein bisschen von seinem Trotz beeinflusst.

Die ständigen Anfeindungen und Auseinandersetzungen mit seinen Zeitgenossen, führte zu einem sehr scharfen Schreibstil, der die Menschen nicht immer begeisterte, sondern ihm auch viel Kritik brachte. Seine Zeitgenossen kamen unter seiner Feder meist nicht gut weg. Letztendlich ging Heine nach Paris weil er sich dort wohler fühlte, als in Deutschland.

Die Harzreise war für mich ein perfekter Einstieg. Da ich selbst aus dem Harz stamme, konnte ich mir alles sehr lebhaft und bildlich vorstellen. Ich musste oft Schmunzeln, wie aktuell Heines Berichte doch sind. Tatsächlich ist es bis heute so, dass sich die Mentalität der Menschen nicht stark geändert hat. Noch immer wird man als Fremder argwöhnisch betrachtet und noch immer, ist die Natur dort wahnsinnig beeindruckend. Die Dörfer sind zwar etwas in der Zeit stehen geblieben, aber gerade wegen der wundervollen Landschaft und den ganzen mythologischen Sagen, ist der Harz unbedingt eine Reise wert.

Mich hat Heines Schreibstil total begeistert, er ist zwar scharf und kritisch, aber im Gegensatz zu manchen satirischen Zeitgenossen, trotzdem sehr gut beobachtend, einfühlsam und auf einem hohen intellektuellen Niveau. Ich kann mir vorstellen, dass nicht alle Leser Freude an diesem Stil haben, aber wenn man sich darauf einlässt, kann man viel Entdecken.

Susanne says

A school classic which I read, because I'll be teaching it. I know that students won't love it, will struggle with it and probably despair of it - but I did enjoy it.

One of Heine's first publications it is naturally quite entrenched in the romantic period. The nature descriptions and the effect they have on the spectator are lavish, full of extravagant words and descriptions of feelings and that's a little hard to stomach. But underneath is always a fine thread of irony which in some parts turns into fullblown sarcasm. Heine isn't kind with the people he meets and his view on Germany as a society is already distant. But this is what makes this fragment an enjoyable read.

Heine does indeed rarely disappoint.

Shahzeb says

My first encounter with proper poetry sublime enough to get you lost. For the reader it's good and for the writer it's easy to imagine it was special. The edition also had the town of Lucca....It's also a nice one to read. On its relevance through our time and age I am not sure but still it deserves a praise.

Leopold Benedict says

Heine is probably my favourite poet. He is one of the few old authors whose humour remains intact. I caught myself slapping the desk laughing so hard at his verses. Humour is based on social norms regulating appropriate behaviour and social expectations. The breach of social expectation is often what constitutes humour. But because social expectations change over time, humour fades away and reconstitutes. For instance, a lot of what Jesus said in the Bible was supposed to be funny, but we do not see the humour in it anymore. Heine's humour still shines through his poetry and his ironic wit and satirical observations are probably only paralleled by Aristophanes.

Markus says

Die Harzreise 1824
By Heinrich Heine

This is a short work in prose, which reads like poetry, and indeed includes many poems written on the road.

It is the author's witty tale of his experiences, encounters, difficulties, and pleasures during
A hiking trip, which he undertook, over several weeks, starting from Göttingen, where he was a student,
across farmland, villages, mountains, forests and culminating on the top of the Blocksberg.
(This is the very mountain celebrated in Goethe's 'Faust,' with the wild dances of witches through Walpurgis Night.)

There he meets friends from Göttingen and makes many friends with other visitors.
And the story ends with a long celebration at the tavern with drinks and songs without end, all night through.
And after that, while they all had seen the sundown on the evening before, now went to see the sunrise.

I liked the outstanding quality of vocabulary and language. A refreshing reading pleasure.

Leah says

Wie immer ist Heine bissig, scharfsinnig und beschreibt die Welt, die ihn umgibt, mit einem Zauber, den nur

wenige Autoren zu Stande bringen können.

Meine persönlichen Highlights dieses Werkes schließen einen bissigen Kommentar über Göttingen (*"Die Stadt selbst ist schön und gefällt einem am besten, wenn man sie mit dem Rücken ansieht."*), die Lüneburger Heide (*"... Brust trostlos öde, wie die Lüneburger Heide"*) und andere Gemeinheiten und Beobachtungen Heines ein.

Inmitten dieser Gemeinheiten befinden sich auch wundervoll gemalten Bilder, die einen Reise Heines auf eine Art miterleben lassen, die einem gleich die Wanderschuhe anziehen und losmarschieren wollen lassen. (So zum Beispiel: *"Wie ein guter Dichter liebt die Natur keine schroffen Übergänge. Die Wolken, so bizarr gestaltet sie auch zuweilen erscheinen, tragen ein weißes oder doch ein mildes, mit blauen Himmel und der grünen Erde harmonisch korrespondierendes Kolorit, so daß alle Farben einer Gegend wie leise Musik ineinanderschmelzen und jeder Naturanblick krampfstillend und gemütberuhigend wirkt."*)

Noch dazu beschäftigt sich Heine auch in diesem Werk mit seinem Lieblingsthema: Den Deutschen. Heine kommentiert den deutschen Charakter und erzählt von all den wunderlichen Menschen, die einem im Harz begegnen können.

Ich finde die Harzreise sehr lesenswert. Allerdings, es ist Heine. Alles von Heine ist lesenswert. :D

albionlady says

Heinrich Heine patrí k najvýznamnejším nemeckým autorom 19. storočia. Študoval právo v Bonne, Berlíne a Göttingene a počas štúdií sa zoznámil s dielami romantických spisovateľov a filozofov. Po ukončení štúdií konvertoval na protestantizmus, no aj napriek tomu si len ťažko hľadal prácu ako právnik, keďže jeho pôvod bol židovský. Pracoval preto ako novinár a spisovateľ a vďaka tomuto zamestnaniu sa dostal do Paríža, kde zostal žiť až do smrti (do Nemecka sa počas života potom vrátil len dvakrát). V Nemecku boli od roku 1835 jeho diela zakázané.

Heineho spisovateľské zájmy silno ovplyvnili romantici. Heinrich sa však zvyčajne pohrával s tradičnými romantickými formami a motívmi a typické melancholicko-sentimentálno-zasnené romantické dojmy a zážitky "kazil" svojou iróniou a vtipom. Neskoro sa však zmenil z romantika na kritika spoločnosti. Stal sa členom Junges Deutschland (Mladého Nemecka), skupiny, ktorá presadzovala novú, aktuálnu, politicky orientovanú literatúru. Junges Deutschland boli liberáli, ktorí podporovali emancipáciu žien, ich slobodu tlače a prejavu a boli proti dogmatizmu, vplyvu cirkvi na štát a vtedajším hodnotám spoločnosti. To sú postajajúce myšlienky na to, aby skupinu vláda označila za „ohrozujúcu štát“ a zakázala ju (ako sa stalo v roku 1835).

Heinrich Heine bol najmä poet. Jeho básne sa vyznačujú zrozumiteľnosťou, ľahkosťou, ironicitou a sentimentálnou iróniou. Okrem poézie sa však venoval aj literárnej kritike, novinárstvu, i písaniu cestopisov.

A práve medzi cestopisy možno zaradiť fragment Die Harzreise (Cesta Harzom). Harz je nevysoké pohorie v severovýchodnom Nemecku, jeho najvyšším vrchom je Brocken (1141 m n. m.). Trasu, ktorú Heine v knižke opisuje (z mesta Göttingen, cez Nörten, Lerbach, Goslar, atď.), dodnes využíva množstvo turistov túlajúcich

sa Harzom. Ale dosť už bolo opisov pozadia a vysvetliviek, poďme na samotné hodnotenie diela.

Musím povedať, že som sa na Cestu Harzom dosť tešila (ale to sa vlastne teším na drvivú väššinu kníh, ktoré si chcem/musím prečítať, takže táto informácia je o ničom). Predtým som si prečítala niekoho Heineho básni a veľmi ma nadchli, pretože som im porozumela. To sa mi predtým u profesionálnych básnikov nestávalo. Myslela som si teda, že som našla akúsi spriaznenú dušu nemeckej literatúry (čo sa mi tiež často nestáva) a dielko napísané v próze tento môj pocit zaklincuje.

Žiaľ, nestalo sa tak. Neviem, či to bude tým, že ide o cestopis, čo je žáner, ktorému som doteraz nevenovala pozornosť, alebo to bude tým, že Harz je pre mňa úplnou neznámou a pri čítaní som mala pocit, že knižka je určená ľuďom, ktorí tam buď boli, alebo Harz aspoň celkom slušne poznajú. Inšou možnosťou môže byť štýl, ktorý bol v tomto prípade dosť poetický. To mi príde trochu paradoxné: poéziu Heinricha Heineho vnímam ako prozaickú, zatiaľ čo prózu takú poetickú. V texte sa nachádza veľa metafor, prirovnaní, obrazných pomenovaní a nezvyčajných spojení, a tie si vyžadujú veľmi pozorného a takmer sústavne sústredeného čitateľa, ktorý sa bude niekedykokrát vracáť k tomu, čo práve prečítal, aby si okrem tej dejovej stránky vychutnal aj tú lyrickú, obraznú. Lyrickosť mi nevádi pri opise prírody a hôr, práve naopak, tam sa hodí. Skôr mi vadí pri opise postáv a udalostí, ktoré sa mu prihodili počas putovania. Zvláštnosť a rozvlácnosť Heineho štýlu spočíva určite aj v tom, že ide o dielo z 19. storočia, tam jednoducho autori písali inak ako tí dnešní. Jazyk sa vyvíja a mení, to je jasné. Pravdepodobne však majú na svedomí môj nie-veľmi-nadšený dojem z Cesty Harzom všetky vyššie spomenuté faktory dokopy.

Dosť už kritizovania, toto dielo má aj veľa svetlých stránok a častí, ktoré sa mi mimoriadne páčili. Vopred upozorňujem, že teraz vypíšem pár citátov z knižky, takže ak by sa niekto na ľu náhodou chystal, nečítajte, nechcem vám skaziť prekvapenie.

*Na vrchy chcem stúpať hore,
ta, kde zbožné chyžky stoja,
ta, kde vejú voňavé vánky
a rozpína sa hruď nesvoja.*

*Na vrchy chcem stúpať hore,
kde sa týčia sosny tmavé,
riavy zurčia, vtáctvo spieva,
mraky letia vo výšave.*

*Zbohom teda, šťivé sály,
slizké ženy! Slizkí páni!
Na vrchy chcem stúpať hore
a len smiať sa pri dívaní.*

Krásne! Tento úryvok z úvodnej básne (pretože v Ceste Harzom sa nachádza aj zopár básničiek, ktoré sú, podľa mojej mienky, oveľa krajšie než prozaický text) vo mne vzbudzuje chuť vybehnúť na hory. Paráda. Keď už sme pri prírode, spomeniem aj ďalšie, veľmi pekné časti:

Ako dobrý básnik nemá ani príroda rada príkre prechody. Oblaky, aj keď sa ich tvar zväčša zdá bizarný, majú biely, alebo aspoň jemný kolorit, harmonicky ladiaci s modrým nebom a so zelenou zemou, takže všetky farby v krajine sa zlievajú ako tichá hudba a pohľad na prírodu utišuje kľud a upokojuje dušu. (...) Práve tak ako veľký básnik vie aj príroda vyvolať najväčšie efekty najskromnejšími prostriedkami. Sú tu len slnko, stromy, kvety, voda a láska. Pravdaže, ak to posledné chýba v srdci diváka, celok ponúka len nedobrý pohľad,

priemer slnka je to?ko a to?ko m?í?, stromy sa hodia na kúrenie, kvety sa triedia pod?a ty?iniek a voda je mokrá.

Lahodný chládok a snivé bublanie prame?ov. Tu a tam vidíš, ako pod kame?mi vyviera striebristo ?istá voda a omýva nahé korene a korenky. Ke? sa sklóniš k tomu ruchu, akoby si po?úval tajuplné dejiny zrodu rastlín a pokojný tep srdca vrchu. Na niektorých miestach tryská voda zo skál a kore?ov silnejšie a tvorí malé kaskády. Tak dobre sa tu sedí. Buble a zur?í to tak ?arovne, vtáky spievajú túžby prerývanými tónmi, stromy šepocú akoby tisícimi diev?enskými jazý?kami, tisícimi diev?enskými o?ami na nás h?adia naj?udesnejšie horské kvety, vystierajú k nám podivuhodné široké, žartovne vrúbkované listy, veselé slne?né lú?e sa hravo mihajú, duchaplné bylinky si rozprávajú zelené rozprávky, všetko je ako za?arované, všetko je stále tajomnejšie a tajomnejšie, ožíva prastarý sen, zjavuje sa milá – ach, ?o tak rýchlo zase mizne!

Na týchto úryvkoch je jasne vidieť, že Cesta Harzom patrí medzi Heineho diela z obdobia, keď bol ešte ovplyvnený romantizmom. Ako som však už spomínala vyššie, romantické opisy a nálady ?asto spájal s ironicko-satirickými a vtipnými poznámkami, ako napr.:

Ale kniha, ?o ležala pri mne, nebol korán. Pravda, nezmyslov v nej bolo dos?.

?lovek vždy zájde na bo?né cesty a chodníky a myslí si, že sa tak dostane bližšie k cie?u. A tak ako v živote, vodí sa nám aj v Harzi. Ale vždy sa nájdú dobré duše, ?o nás opä? privedú na správnu cestu; robia to rady a navyše nachádzajú ešte zvláštny pôžitok v tom, ke? nám so samo?úbou tvárou a blahosklonne zvýšeným hlasom dávajú na vedomie: aké ve?ké ok?uky sme urobili, do akých priepastí a mo?iarov sme mohli spadnúť a aké máme ve?ké š?astie, že sme ešte v?as na?abili na ?udí, ?o tak dobre poznajú cestu ako oni.

V mincovni som už pochodil lepšie a mohol som sa prizera?, ako sa vyrábajú peniaze. Pravdaže, ?alej som sa nikdy nedostal. Pri takých príležitostiach som bol vždy divákom a myslím si, že keby toliare pršali z neba, zostali by mi po nich iba diery v hlave, kým dietky Izraela by striebornú manu s veselou mys?ou pozbierali.

Cesta Harzom je spojená aj s úvahami o cestovaní, o ?loveku, o živote. Z týchto úvahových ?astí sa mi najviac pá?ila myšlienka o kontraste detstva a dospelosti. O zmenách, ktorými ?lovek po?as dospievania a v dospelosti prechádza.

Pre ten dôvod je náš život v detstve tak nevýslovne významný, v tom veku je pre nás všetko rovnako dôležité, všetko po?ujeme, všetko vidíme, všetky dojmy sú vyrovnané, zatia? ?o neskôr prevládne zámernos?, vä?šmi sa zaoberáme jednotlivos?ami, ?isté zlato vnímania namáhavo zamie?ame za papierové peniaze knižných definícií a získavame to?ko životnej šírky, ko?ko životnej h?bky strácame. Teraz sme dospelí, vznešení ?udia; s?ahujeme sa ?asto do nových bytov, slúžka nám denne poupratuje a pod?a chuti rozostavuje nábytok, ktorý nás neve?mi zaujíma, lebo je bu? nový, alebo patrí dnes Jánovi a zajtra Izákovi; dokonca aj šaty sú nám cudzie, ani nevieme, ko?ko gombíkov je na plášti, ktorý práve máme na sebe; ve? kusy nášho odevu meníme tak ?asto, ako sa len dá, ani jeden z nich neostáva spojený s naším vnútorným a vonkajším osudom, sotva sa rozepamätáme, ako vyzerala tá hnedá vesta, pre ktorú sme raz ut?žili to?ký posmech, a ke? na jej širokých pásoch tak ?úbezne spo?ívala milá ruka našej milenky!

Ak si Cestu Harzom pre?ítate, nebudete ?utova? a plaka? nad tým, že ste nad ?ou strávili nejaký ten ?as. Možno vás bude stá? trochu viac síl ako knižky, ktoré ?ítate bežne, možno sa v nej ob?as budete stráca? a niektoré pasáže vás vôbec nebudú zaujímať, na druhej strane v nej však nájdete aj úseky, ktoré vás chytia za srdce, budú sa vám pá?iť a budete si ich chcieť zapamätať navždy, tak ako ja. A potom možno napíšete aj ve?mi dlhú recenziu, ktorú sa aj tak nebude nikomu chcieť ?ítať, ale vy budete spokojní, lebo viete, že v?aka nej sa k ob?úbeným ?astiam tejto knižky budete môcť kedyko?vek vrátiť (hoci samotná kniha bude už dávno

vrátená v knižnici :)).

(Citáty sú zo slovenského prekladu Mórica Mittelmanna-Dedinského a Júliusa Lenka.)
